

exercises for the development of writing skills, which includes two groups of game exercises: to improve speech lexical and grammatical writing skills at the sentence level and to create your own written utterance.

Key words: *communicative competencies of students, game situations, game technologies, a system of game exercises, English lessons.*

УДК 378.091.2-051:37.091.2

Сергій Яблоков

Маріупольський державний університет
ORCID ID 0000-0002-3018-1231
DOI 10.24139/2312-5993/2021.06/237-254

«ПЕРЕВЕРНУТЕ» НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Стаття присвячена питанню впровадження інноваційних педагогічних технологій, а саме – особливостям використання змішаного навчання на прикладі технології «перевернутого» навчання англійської мови для спеціальних цілей. Автор розглядає історію створення цієї технології, аналізує погляди дослідників щодо визначення основних дефініцій. Визначено дидактичний потенціал та основні переваги застосування технології. Автор пропонує поєднувати технологію «перевернутого» навчання з іншими сучасними педагогічними технологіями та наводить приклади такого поєднання. У статті окреслені основні проблеми, які необхідно вирішити у практиці впровадження технології «перевернутого» навчання англійської мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: *англійська мова за професійним спрямуванням, змішане навчання, кейс-технологія, педагогічна технологія, «перевернуте» навчання.*

Постановка проблеми. Коли ми говоримо про навчання студентів іноземної (англійської) мови для спеціальних цілей у закладах вищої освіти на спеціальностях немовного профілю, ми розуміємо, що головною характерною рисою навчання іноземної мови є професійна орієнтованість цього процесу. Ця професійна орієнтованість ґрунтується як на врахуванні потреб тих, хто навчається, так і в опануванні іноземної мови, що диктується характерними особливостями фаху або спеціальності. Загальновідомо, що сфера іноземної мови для професійних цілей складається з таких компонентів, як: знання мови, комунікативні вміння та професійний зміст. Саме тому мета викладача полягає в розвитку мовних знань, що відбивають основи фаху тих, хто навчається, та розвитку комунікативних умінь, притаманних їх професійній діяльності. Зрозуміло та важливо також те, що фахівець певної галузі потребує рівня знань іноземної мови, достатнього для успішного здійснення своєї професійної діяльності, тому процес навчання англійської мови для спеціальних цілей має бути максимально наближеним до реальної професійної діяльності майбутнього фахівця.

Методика викладання англійської мови для спеціальних цілей характеризується абсолютними та змінними рисами. За ствердженням Т. Дадлі-Еванса (Т. Dudley-Evans), абсолютними показниками англійської мови для спеціальних цілей вважаються: спрямованість курсу на задоволення конкретних навчальних потреб студентів; використання методології та видів навчальної діяльності спеціальності, яка обслуговується; контекстне вивчення англійської мови. До змінних характеристик належать: професійна спеціалізація; методика вивчення мови; вік студентів; рівень володіння англійською мовою для загальних потреб; фаховий досвід і досвід використання англійської мови (Dudley-Evans, 2000).

У зв'язку з цим ми розуміємо, що неможливо, вивчаючи англійську мову для професійних цілей, досягти мети максимального наближення студента до його майбутньої професійної діяльності, якщо іноземна мова вивчається без зв'язку між навчальними курсами, без логічної послідовності матеріалу, який вивчається, без системного підходу до навчання та без застосування сучасних інноваційних технологій навчання.

Крім того, ні для кого не є новиною той факт, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) глибоко проникли в наше повсякденне життя і змінили нашу поведінку, спілкування, підходи до роботи та відпочинку, наш спосіб життя взагалі; сучасне суспільство характеризується віртуалізацією життєдіяльності та суспільних комунікацій. З огляду на значну кількість Інтернет інформації, можна констатувати, що нині викладач вже не є єдиним джерелом знань. Тому інтеграція традиційної класно-урочної та дистанційної форм навчання (як варіант неформальної освіти) у вигляді «змішаного навчання» («blended learning») може розглядатися як сучасна відповідь на виклики сьогодення в питанні реформування та вдосконалення навчального процесу.

Аналіз актуальних досліджень. Сучасна технологія «перевернутого навчання»/«перевернутого класу» («flipped learning») є різновидом «змішаного навчання». Ураховуючи її позитивний вплив на ефективність та активізацію процесу навчання, ця технологія досліджується досить активно останніми роками; цієї технології присвячені доробки Т. Басалгіна, В. Бикова, О. Воронкіна, Л. Дідух, С. Литвинової, М. Хомутенко, М. Курвітс, Е. Мазура, О. Ремезова, С. Бейкер, Дж. Бергмана та ін.

Дж. Бергман, О. Єльнікова, М. Курвітс, Е. Попов, А. Самс та ін. зосередили увагу на чинниках впровадження цієї технології в навчально-виховний процес. Роботи Дж. Бергман, К. Бугайчук, М. Курвітс, В. Кухаренко та ін. присвячені загальнотеоретичним засадам упровадження технології

«перевернутого класу». Окремі аспекти реалізації цієї технології в закладах вищої освіти (ЗВО) були означені в дослідженнях Дж. Бергман, Д. Беррет, Є. Гільман, О. Зимовець, Х. Мог, В. Новікової, Дж. Овермаєр, В. Ярікова та ін.

Суттєвий позитивний вплив на навчальний процес та переваги впровадження технології «перевернутого навчання» під час викладання окремих дисциплін у ЗВО України знайшли відображення в працях О. Вольневич, Н. Приходькіної, І. П'янковської, С. Попадюк, О. Кузьмінської, В. Ковальчук, О. Малихіна, І. Столяренко, Т. Ярмольчук та ін. М. Варшауєр і П. Вітакер, Дж. Грейні, Х. Ханг, К. Волш та ін. присвятили праці дослідженню досвіду застосування технології «перевернутого навчання» під час викладання іноземних мов.

Наша стаття присвячена проблемі впровадження цієї технології в навчальний процес у ЗВО при вивченні англійської мови для спеціальних (професійних) цілей.

Мета статті. Послугуючись розвідками вищезазначених дослідників, вивчаючи проблему впровадження інноваційних технологій у навчанні англійської мови, ми визначили за мету нашої статті дослідити ефективність упровадження технології «перевернутого навчання» в поєднанні з іншими технологіями та окреслити проблеми, які потребують вирішення в означеному аспекті викладання англійської мови для спеціальних (професійних) цілей.

Методи дослідження. Під час роботи над статтею ми послугувалися традиційними теоретичними та емпіричними методами дослідження проблеми: системний і порівняльний аналіз педагогічних, навчально-методичних і наукових джерел; вивчення педагогічного досвіду впровадження технології «перевернутого навчання» в навчанні іноземної мови; визначення проблем, які потребують розв'язання; наукове спостереження; аналіз та узагальнення отриманих результатів.

Виклад основного матеріалу. Якщо простежити історію появи та подальшого застосування технології «перевернутого» навчання, можна виокремити такі етапи:

– 1998 рік: американські педагоги Б. Валвоорд і В. Дж. Андерсон наполягають на необхідності «переосмислення використання навчального часу». Вони запропонували готувати навчальний матеріал з природничих дисциплін заздалегідь у режимі он-лайн, для того, щоб вдома учні попрацювали з цим матеріалом і були краще готові до наступного заняття (Walvoord, 2009, с. 15);

– 2000 рік: викладачі університету Майамі М. Лаге, Г. Платт і М. Треглія першими пропонують науковий термін для назви цієї концепції навчання. Для навчання студентів-економістів вони запропонували підхід «інвертованого класу» («inverted classroom»). Змінювався традиційний перерозподіл аудиторної та самостійної (вдома) роботи, ці види роботи змінювалися місцями. Це, звичайно, потребувало допомоги та підтримки з боку педагога у виконанні студентами самостійної роботи (Tolks, Schäfer, Raupach, 2016, с. 30);

– 2006 рік: основоположник міжнародної освітньої мережі «Академія Хана» Салман Хан починає знімати відео з поясненням матеріалу уроку і розміщувати цей матеріал на відохостингу YouTube;

– 2007 рік: до застосування цієї технології приєдналися вчителі природничих наук Вудландської школи в штаті Колорадо (США) Джонатан Бергман та Аарон Самс (пізніше вони написали книгу «Перевернуте навчання або як достукатися до кожного учня на уроці»). Вони також розміщували в Інтернеті зняті заздалегідь короткі відео-лекції. Завдання учнів було – переглянути ці відео вдома. Робота у класі включала виконання практичних (лабораторних) завдань та відповіді на запитання учнів. Спочатку ці відео-лекції були призначені для учнів, які були відсутні на занятті то пропустили вивчення нового матеріалу. Але, як з'ясувалося, учні, які були присутні на уроці, також виявили зацікавленість у перегляді даних відео-лекцій. Дж. Бергман та А. Самс обґрунтували технологію «перевернутого класу» як моделі змішаного навчання (Bergmann, Sams, 2012).

«Перевернута» навчальна взаємодія виявилася не тільки цікавою, а й ефективною, тому вже не лише американські дослідники, а й учені та педагоги-практики з інших країн починають вивчати її та застосовувати для викладання широкого кола навчальних дисциплін. Пізніше технологія «перевернутого» навчання була розвинена дослідниками С. Литвиною, А. Басал, Дж. Дей та Дж. Фолі, Р. Станнар та ін.

Технологія «перевернутого» навчання – достатньо молоде дидактичне явище, тому її розвиток і доопрацювання продовжуються, а це означає, що єдиної сталої моделі поки ще не існує, дослідники тримаються особистих поглядів і доробків з власного досвіду. Існують також різні термінологічні визначення: можна зустріти поняття «перевернутий клас» по відношенню до закладу середньої освіти, а поняття «інвертований клас» – до закладу вищої освіти. Для зручності сприйняття узагальнимо погляди науковців на визначення технології «перевернутого» навчання у вигляді таблиці (табл. 1).

Погляди науковців на визначення технології «перевернутого» навчання

<i>Трактування</i>	<i>Дослідники</i>
«Перевернуте навчання» – це така освітня модель, у якій традиційне представлення лекції перевтілюється в її обговорення, у якому розкриваються дискусійні питання, презентуються проекти, виконуються практичні роботи тощо, а відео-лекція при такому підході є ключовим компонентом	(Кадемія, 2011, с. 112)
Перевернуте навчання – це педагогічний підхід, при якому процес викладання зміщується в індивідуальний позааудиторний простір, а груповий простір аудиторії перетворюється в динамічне інтерактивне освітнє середовище, де викладач скеровує студентів до засвоєння навчального матеріалу та його творчого застосування	Міжнародна організація «Flipped Learning Network» (Ремизова, 2014)
Перевернуте навчання розглядається як інноваційна методика, що забезпечує реалізацію активного навчання студентів, організованого викладачем під час аудиторних занять у процесі дискусійного обговорення самостійно вивченого вдома матеріалу. Саме така організація навчального процесу характеризує «інвертування» або «перевертання» структури заняття	(Bates, Galloway, 2012)
«Перевертання» аудиторії означає, що викладання як процес передачі знань, який традиційно відбувається у приміщенні закладу освіти, може бути організоване по-різному, в тому числі віддалено й асинхронно. У такий спосіб позааудиторний час відводиться на самостійне опрацювання студентами теоретичного (лекційного) матеріалу, а час в аудиторії – для його практичного засвоєння	(Prober, Heath, 2012)
Перевернуте навчання – це така організація курсу або окремого заняття, коли «студенти дистанційно вивчають теоретичний матеріал замість традиційного домашнього завдання, а потім в аудиторії виконують практичну роботу»	(Кухаренко, 2016, с. 124)
«Перевернутий клас» – це навчальний метод, що має два складники: інтерактивні групові заняття в аудиторії та опосередковане індивідуальне навчання з використанням комп'ютерних технологій поза її межами. Важливим аспектом моделі «перевернутий клас» є використання новітніх освітніх технологій та створення електронного освітнього середовища	(Bishop, Verleger, 2013, с. 32)
«Перевернутий клас» – це інноваційна педагогічна модель навчання. Така модель організації освітнього процесу дозволяє студентам до заняття в аудиторії вивчити новий теоретичний матеріал, а на занятті зосередитися на більш складних аспектах змісту курсу, активно брати участь в обговоренні проблемних питань, удосконалювати навички використання набутих знань у практичній груповій діяльності. Важливою характеристикою технологію «перевернутого класу» є освітня інтеракція учасників освітнього процесу	(Critz, 2013, с. 210)

Продовження Таблиці 1

Перевернуте навчання – це методика викладання, яка передбачає засвоєння студентами лекційного матеріалу через електронні засоби, найчастіше у вигляді коротких відео-лекцій, дома, а робота на занятті присвячується виконанню практичних завдань на закріплення теми	(Durak, Özgül, 2017, с. 254)
Ефективність перевернутого навчання базується на новій таксономії Б. Блума про когнітивні процеси шести рівнів навчання: запам'ятовування, розуміння, застосування, аналіз, оцінка, творчість. Будуючи навчальний процес за принципом перевернутого навчання, викладач може залишити два найнижчі рівні – запам'ятовування та розуміння – на самостійну роботу, і таким чином охопити роботою на занятті більш складні рівні: застосування, аналіз, оцінку й навіть рівень творчості. Така організація процесу навчання дозволяє студентам розвивати більшу автономію в навчанні й глибше усвідомлювати свою роль в процесі отримання освіти	(Oki, 2016, с. 63)

Незважаючи на новизну технології «перевернутого» навчання, дослідники виділяють кілька моделей щодо організації навчального процесу за цією технологією:

1. «Класична» модель «перевернутого» навчання передбачає попереднє ознайомлення студента з теоретичним матеріалом майбутнього заняття. Матеріали для підготовки можуть бути дані як у вигляді опорного конспекту лекцій або параграфа підручника, так і у вигляді слайдів, відео- та аудіо-документів. В аудиторії викладач організовує обговорення вивченого матеріалу, пояснює складні моменти, відповідає на запитання, використовує інтерактивні методи навчання.

2. «Просунута» модель також має два етапи – позааудиторний і аудиторний і передбачає поступове ускладнення рівня завдань і розширення видів діяльності. У процесі попередньої підготовки студенти самостійно здійснюють пошук інформації із заданої теми, читають статті, переглядають відео, у міні-групах або індивідуально готують тези, які вони будуть представляти в аудиторії, питання для дебатів або круглого столу. Результати роботи вони розміщують на спільній електронній платформі, щоб викладач та інші студенти мали змогу заздалегідь із ними ознайомитися і краще підготуватися до заняття. Таким чином, здійснюється моніторинг самостійної роботи кожного студента.

В аудиторії здійснюються презентація підготовлених тез, обговорення прочитаного матеріалу, аргументований аналіз роботи кожної групи, створення загальної концептуальної картини на основі

думок, коментарів, висловлених суджень, або мініколоквиум, у якому одна група робить презентацію, а інша організовує дебати.

3. «Системна» або «комбінована» модель передбачає, як впливає з її назви, комбінування перших двох моделей. Сутність цієї моделі полягає в зміні не місця виконання певного виду діяльності, а в перестановці ключових складників навчального процесу. Змінюється традиційна послідовність задіяних компетенцій (запам'ятовування, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка). Спочатку вивчається практичне застосування теорії або моделі і тільки потім її теоретичне обґрунтування.

У контексті підвищення практико-орієнтованості навчального процесу ця модель перевернутого навчання є педагогічним підходом, найбільш наближеним до реальності, бо в повсякденному і професійному житті дуже часто доводиться приймати рішення в умовах невизначеності або ризику. На дистанційному етапі студенти в міні-групах працюють із завданням або проблемною ситуацією, намагаються її оцінити, здійснюють пошук і аналіз інформації, необхідної для об'єктивної оцінки подій, пропонують варіанти рішень.

В аудиторії представляють знайдену інформацію і джерела, під керівництвом викладача аналізують завдання, порівнюють переваги й недоліки кожного із запропонованих рішень. Після цього знову йде дистанційний етап: студенти вивчають теоретичні основи питання, досвід діяльності із зазначеної проблеми. На заключному етапі в аудиторії підбиваються підсумки і закріплення вивченого матеріалу з теми; аналізується можливість застосувати цю модель щодо інших ситуацій (Рябуха та ін., 2020).

Зарубіжні педагоги-практики пропонують також такі типи «перевернутого» класу:

1) типовий перевернутий клас (Standard Inverted Classroom). Студенти отримують домашнє завдання, яке передбачає перегляд відео-лекцій, ознайомлення з матеріалами, що стосуються теми наступного заняття, під час якого на практиці застосовують отримані теоретичні знання, а викладачі мають додатковий час для індивідуальної роботи з кожним студентом;

2) орієнтований на дискусію перевернутий клас (Discussion-Oriented Flipped Classroom). Студенти отримують завдання переглянути певні відеоролики або матеріали Інтернет ресурсів, а викладач на занятті організовує обговорення одержаної інформації;

3) сфокусований на демонстрації перевернутий клас (Demonstration-Focused Flipped Classroom). Така форма буде ефективною для викладання

тих предметів, які вимагають демонстрації матеріалів, проведення наочних дослідів. Викладач демонструє необхідну діяльність, а студенти сприймають і аналізують її, а потім самостійно виконують поставлені завдання;

4) псевдоперевернутий клас (Faux-Flipped Classroom). Застосування цієї форми буде доцільним у випадку, якщо немає впевненості, що студенти самостійно готуватимуться вдома. Така модель дозволяє студентам дивитися відео на уроці а після цього виконувати відповідні завдання та, за потреби, одержувати індивідуальні консультації педагога;

5) груповий перевернутий клас (Group-Based Flipped Classroom). Ця модель спонукає студентів вчитися один в одного, у процесі інтерактивної взаємодії одержувати правильні відповіді, знаходити ефективні способи отримання інформації, шляхи проведення наукового дослідження тощо. Для застосування моделі студенти мають за власним бажанням або за рекомендацією викладача об'єднатися в групи, ознайомитися з відповідними матеріалами. А на заняттях працювати разом над певною науковою проблемою;

6) віртуальний перевернутий клас (Virtual Flipped Classroom) дозволяє організувати роботу студентів так, щоб весь процес навчання відбувався дистанційно: викладач пропонує студентам матеріал для перегляду, завантажує практичні завдання, консультує он-лайн, проводить тестування і виставляє підсумкові бали. Головне – розпочати вивчення відповідного матеріалу із самостійного опрацювання теорії, так, як це відбувається за принципами «Перевернутого класу»;

7) «перевернутий» викладач (Flipping The Teacher) передбачає, що не обов'язково всю роботу має виконувати викладач – готувати або шукати відеоматеріали, формувати практичні завдання, консультувати, перевіряти роботи. Певні види робіт можуть виконати студенти, а викладач спостерігатиме за тим, як буде організовано процес навчання, як буде представлена інформація і надаватиме, у разі необхідності, допомогу.

На думку керівників мережі «перевернутого навчання» («Flipped Learning Network»/FLN), для того, щоб бути ефективною, технологія «перевернутого» навчання має відповідати таким характеристикам:

1. Гнучке освітнє середовище (Flexible Environment). «Перевернуте» навчання дозволяє використовувати різні режими навчання. Отже, його реалізація передбачає можливість вибору студентами власної освітньої траєкторії – коли і де вони навчаються, а викладач може варіювати терміни навчання та способи оцінювання навчальних досягнень слухачів курсу залежно

від темпу та стратегії засвоєння його змісту: установлювати часові терміни, які дозволяють студентам ефективно взаємодіяти і засвоювати навчальний матеріал; за необхідності вносити корективи. розробляти й надавати студентам зрозумілі інструкції, інструменти спілкування і консультування.

2. Культура освітньої взаємодії (Learning Culture). У традиційній моделі викладач є первинним джерелом інформації, «перевернуте» ж навчання є студентоцентрованим. Така організація освітньої взаємодії змінює освітню інтеракцію, адже час в аудиторії відводиться на інтенсивне та поглиблене вивчення теми. У результаті студенти стають активними суб'єктами навчального процесу, свідомо опрацьовують навчальний матеріал, активно беруть участь у розвитку власної системи знань, умінь та навичок крізь призму індивідуальних когнітивних та професійних здібностей. Роль викладача полягає в організації такої взаємодії через диференціювання та зворотний зв'язок.

3. Упорядкований контент (Intentional Content). Технологія «перевернутого» навчання спрямована на підтримку концептуального розуміння змісту навчального курсу та його засвоєння. Отже, його реалізація передбачає розроблення й упорядкування педагогом якісних та доступних (як для розуміння, так і для користування) навчальних матеріалів, чітких методичних рекомендацій, використання зручних інструментів та електронних сервісів з метою активізації пізнавальної активності, розвитку академічних та соціальних компетентностей студентів.

4. Професіоналізм педагога (Professional Educator). У моделі «перевернутий клас» професіоналізм викладача є ключовим фактором забезпечення якості освітнього процесу. Це потребує вдумливого планування навчальної діяльності студентів, вибору стратегій освітньої взаємодії залежно від типу й мети заняття, добору відповідних групових та індивідуальних методів і засобів навчання, створення багаторівневих завдань і видів контролю знань тощо.

Безумно, знову ж таки зважаючи на новизну технології «перевернутого» навчання, можна говорити про її недоліки та труднощі, що виникають під час її впровадження. Але більшість дослідників і педагогів-практиків звертають увагу на її перевагах. Аналіз науково-педагогічної та методичної літератури дозволив нам окреслити ці переваги та узагальнити їх у вигляді таблиці (табл. 2) для більш зручного сприйняття.

Переваги застосування технології «перевернутого» навчання

<i>Переваги</i>	<i>Дослідники</i>
1. Технологія «перевернутого класу» сприяє реалізації особистісно орієнтованого підходу в навчанні. Викладачі вже не є основним джерелом інформації. Вона допомагає студентам здобувати знання автономно, розвивати вміння самостійно планувати й ефективно організовувати свою навчальну діяльність і самим нести відповідальність за своє навчання. Акцент переноситься на процес пізнавальної діяльності, у ході якої студент сам відкриває для себе нові знання. Змінюється роль викладача, він стає наставником, консультантом, помічником. Успішність студентів, які навчалися за технологією «перевернутого класу», є вищою, порівняно з тими, хто навчався за традиційною моделлю	(Day, Foley, 2006)
2. Поява інтересу до предмету; зростання активності учнів; розвиток педагогіки співпраці; доступність інформаційно-комунікаційних технологій; неможливість списувати домашнє завдання; легкий доступ учнів до навчальних ресурсів у будь-який час; особистісний розвиток учнів; реалізація диференційованого підходу; використання популярних гаджетів та новітніх технологій; діагностика навчальних досягнень учнів за допомогою ІКТ	(Білоусова, Гордієнко, 2019)
3. З'являються нові інструменти для підтримки варіативної частини навчального плану спеціальності	(Persky, Pollack, 2010)
4. Викладач ефективно використовує час для індивідуальної роботи з кожним студентом одночасно, зосереджуючись на якості виконання практичних завдань кожним із них	(Ковтун, Крикун, 2019)
5. Зміна традиційних елементів позааудиторного та аудиторного етапів. У процесі такого навчання викладачі не демонструють теоретичну інформацію під час заняття, а забезпечують студентів цією інформацією для самостійного ознайомлення та вивчення за допомогою сучасних цифрових навчальних засобів. На практичному занятті створюється динамічне навчальне середовище	(Попадюк, Скуратівська, 2017, с. 151)
6. Відбувається поступове ускладнення рівня завдань та розширення видів діяльності, забезпечення зворотного зв'язку та активізація набутих знань	(Чоповська, 2017, с. 75)
7. Студенти мають можливість працювати у зручному для себе темпі, зупиняючи запис, повторюючи його та знаходячи необхідну додаткову інформацію чи роз'яснення в мережі Інтернет та довідниках	(П'янковська, 2016, с. 55)
8. «Перевернутий клас» сприяє інтенсивному обміну поглядами та ідеями всіх учасників навчально-виховного процесу, спонукає їх до активної взаємодії для досягнення освітніх цілей та забезпечує зворотній зв'язок між викладачем та студентами	(Столяренко, 2015, с. 140)
9. Зміна ролі викладача, який перетворюється з головного транслятора знань на помічника, консультанта, організатора і	(П'янковська, 2016, с. 55)

координатора різних видів діяльності студента. Роль студентів також змінюється: вони перестають бути просто спостерігачами, а самі відповідають за знання, спрямовують навчальний процес та шукають практичне застосування цим знанням. Відповідно, студенти стають відповідальнішими за власні результати навчання	
10. «Перевернутий клас» змінює процес традиційного оцінювання, заснованого на відтворенні знань та їх застосуванні в чітко визначеній академічній ситуації. Ця технологія дозволяє використовувати ширший арсенал форм контролю знань студентів залежно від завдань, що стоять перед ними	(Конопляник, Мельникова, 2019)
11. Підвищення ефективності аудиторних занять. Викладачі використовують аудиторний час для виконання практичних завдань, відтворення реальних комунікативних ситуацій, проведення рольових ігор, для інтерактивних і креативних видів діяльності, що включають когнітивні процеси вищого порядку та потребують практичного застосування набутих раніше знань	(П'янковська, 2016, с. 55)
12. Можливість відпрацювати пропущені з тієї чи іншої причини заняття	(Рябуха та ін., 2020)

Щодо використання технології «перевернутого класу» у викладанні іноземної мови для спеціальних цілей, у даному випадку технологія «перевернутого класу» може бути ефективною для проведення дискусій, дебатів, презентацій. Ефективним є занотовування важливих понять у контексті інтеракції чи монологу під час відповіді на поставлені питання, самостійне формулювання запитань щодо переглянутого. Окрім відео, корисними інструментами є підкасти, електронні книги, статті тощо (Андрейко, 2017).

Дана технологія може використовуватися у процесі вивчення певних розмовних тем професійної спрямованості, а також під час вивчення нової фахової лексики, під час роботи з фаховими текстами, фільмами з фахової тематики тощо.

Дослідники Л. Конопляник і К. Мельникова, використовуючи технологію «перевернутого» навчання під час викладання дисципліни «Фахова іноземна мова», вважають доцільним розподілити види навчальної діяльності таким чином:

1. Позааудиторна робота (самостійна робота студентів вдома перед заняттям): опрацювання вказаних викладачем матеріалів (інформація з підручника чи іншого джерела, прослуховування подкастів чи перегляд відео, скрінкастів; виконання завдань на розуміння у вигляді онлайн-тестів, опитувальників, вправ, ігор та письмових завдань; підготовка до словникового диктанту; підготовка презентацій, діалогів, рольових ігор; ведення блогів.

2. Аудиторна робота, що включає опитування студентів у вигляді тестових завдань, запитань та обговорення; презентації студентів та їх обговорення у групі, робота в парах та невеликих групах, дискусії, дебати, розв'язання практичних завдань та виконання дослідницьких завдань. Можна також використовувати завдання на розуміння вивченого матеріалу для контролю за діяльністю студентів, зосереджуючись на поглибленні знань студентів та використанні їх на практиці.

3. Домашнє завдання після аудиторного заняття, яке включає складні практичні завдання на закріплення пройденої теми, а також виконання творчих (навчально-дослідницьких) завдань (Конопляник та Мельникова, 2019).

Ми цілком погоджуємося з думкою А. Басала, який стверджує, що попередньо записані відео мають бути інтегровані з іншими видами діяльності під час аудиторного заняття для того, щоб навчання було успішним (Basal, 2012).

Крім того, технологія «перевернутого» навчання може бути інтегрована з іншими педагогічними технологіями, і в цьому її безумовна перевага. Ми пропонуємо поєднати «перевернуте» навчання з розробленими нами кейсами під час викладання англійської мови для спеціальних цілей для студентів немовних спеціальностей:

– спеціальність «Управління навчальним закладом (заклад середньої освіти)». Кейс: організація конкурсу на зайняття вакантної посади директора загальноосвітньої школи;

– спеціальність «Управління навчальним закладом (заклад середньої освіти)». Кейс: організація конкурсу на отримання гранту для створення закладу середньої освіти нового типу (гімназії, академії, нової української школи тощо);

– спеціальність «Право». Кейс: круглий стіл, присвячений порушенням прав людини в законодавчих актах часів СРСР;

– спеціальність «Фізична культура». Кейс: формування команди для естафети на етапі Кубка світу з біатлону. Проблема в тому, що за день до естафети стало відомо, що один із учасників естафети приймав допінг;

– спеціальність «Філологія (переклад включно)». Кейс: організація конкурсу на кращий переклад новели відомого англійського письменника;

– спеціальність «Туризм». Кейс: розробка плану екстреного повернення відпочиваючих, які опинилися в зоні стихійного лиха за кордоном;

– спеціальність «Екологія». Кейс: опитування – безпечне, здорове життя в екологічно чистих умовах, але без роботи, чи робота, але в місті з металургійними комбінатами.

Таким чином, можна констатувати, що технологія «перевернутого» навчання, як модель змішаного навчання, – це перехід від традиційної класно-урочної системи організації навчального процесу до сучасного особистісно-орієнтованого інноваційного навчання. Важливо зазначити той факт, що дана технологія – це не звичайна ротація аудиторної та позааудиторної (самостійної) роботи, оскільки в даному випадку викладач з транслятора знань перетворюється на активного суб'єкта засвоєння студентами цих знань. Особливого значення використання технології «перевернутого» навчання набуло саме під час дистанційного навчання студентів, спричиненого пандемією коронавірусної інфекції.

Але використання дистанційного (або змішаного) навчання висвітлило значні перешкоди щодо впровадження сучасних технологій, зокрема «перевернутого» навчання. Виокремимо такі проблеми:

1. Пострадянській системі організації навчального процесу в закладах вищої освіти досі не вдалося досягти успіху в організації самостійної роботи студентів. Навички такої роботи в студентів дуже слабкі, м'яко кажучи. Уміння вчитися самостійно, уміння самостійно здобувати знання майже не сформовані в студентів. Можна без кінця перераховувати суб'єктивні та об'єктивні причини цього, але, на наш погляд, головна причина полягає в дуже простій закономірності – треба навчити студентів вчитися самостійно. Іншими словами, самостійна робота студентів повинна бути організованою – контролюваною та керованою. Вважаємо, що ефективного контролю та керування СРС неможливо буде досягти до тих пір, поки організація самостійної роботи студентів не стане оплачуваною частиною праці викладача.

2. Організація освітнього процесу з використанням технології «перевернутого» навчання вимагає з боку викладача колосальних часових витрат і додаткової підготовки у сфері інформаційних технологій. Крім знань про наявність різноманітних інформаційних інструментів, також важливий їх якісний аналіз і відбір тих, які відповідають поставленим освітнім завданням. Крім того, вже розроблений курс потребує постійної переробки й оновлення, оскільки багато матеріалів, наприклад, можуть просто зникнути з Інтернету або застаріти (Чоповська, 2017, с. 75).

Звідки знайти цей час – питання, яке залишається без відповіді. Горезвісна норма в 1548 годин (до слова, ця норма законодавчо не закріплена) на 1 ставку складається з навчальної, наукової, методичної, виховної та організаційної роботи. Майже кожен викладач виконує ті чи інші обов'язки (член вченої/методичної ради або комісії, член редакційної колегії журналу, член експертної ради або комісії, куратор тощо), працює

над дисертаційним дослідженням, науковими статтями, посібниками (підручниками, монографіями); розробляє навчально-методичне забезпечення навчальних курсів тощо. Всі ці види діяльності викладача плануються на рік у плані його роботи й часто значно перевищують ті 948 год., що залишилися після 600 год. навчальної роботи.

Крім часу, необхідного для організації освітнього процесу з використанням технології «перевернутого» навчання також вимагає уваги технічна сторона цього процесу – лише запис навчального матеріалу на відео самостійно потребує відповідного приміщення й апаратури, крім того, монтаж відео вимагає від викладача спеціальних навичок та знань у роботі з програмним забезпеченням.

3. Для ефективного впровадження технології «перевернутого» навчання потрібно ретельно розроблене методичне забезпечення. Важливою частиною цього методичного забезпечення є зміна процесу оцінювання навчальних досягнень студентів, розробка нових критеріїв оцінювання не лише відтворення отриманих знань, а й підходи студентів для самостійного пошуку інформації (включаючи якість знайденої інформації), якість комунікативної активності під час виконання практичних завдань на аудиторному занятті тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Інформаційно-комунікаційні технології, поряд із іншими інноваційними технологіями, Інтернет ресурси, програмне забезпечення навчального процесу, «цифровий світ» стали невід’ємною частиною освітнього процесу. Це можна та слід вітати, особливо у випадку навчання іноземних мов за професійним спрямуванням. Це легко зрозуміти – брак реальної комунікації, мовної практики, можна замінити «цифровим» освітнім середовищем, що дозволить студентам не просто одержувати знання, а й активно здобувати і генерувати їх.

Для ефективного впровадження «змішаного» навчання, технології «перевернутого» навчання зокрема, у подальшому слід звернути увагу на розв’язання вищезначених нами проблем, а саме: організація самостійної роботи студентів при використанні сучасних педагогічних технологій, час викладача для роботи над сучасними педагогічними технологіями, методичне забезпечення впровадження сучасних педагогічних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

Андрейко, Л. В. (2017). Технологія «перевернутого класу» у викладанні іноземної мови. *Емпіричні дослідження для реформування освіти в Україні: збірник матеріалів I Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти, 11 лютого 2017 р. Київ–Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 9-11 (Andreiko, L. V. (2017). The*

- technology of the «flipped class» in foreign language teaching. *Empirical researches for the reform of education in Ukraine: proceedings of the First International Scientific Conference of the Ukrainian Association of Educational Researchers, February 11, 2017, Kyiv-Drohobych: «Trek-LTD», 9-11).*
- Білоусова, Н. В., Гордієнко, Т. В. (2019). Застосування технології перевернутого навчання в роботі загальноосвітнього навчального закладу. *Молодий вчений, 5.2 (69.2), 102-105* (Belousova, N.V., Hordienko, T.V. (2019). Application of technology of translated education in work of a general educational institution. *Young Scientist, 5.2 (69.2), 102-105).*
- Кадемія, М. Ю. (2011). *Інноваційні технології навчанняю*. Львів: «СПОЛОМ» (Kademiia, M. Yu. (2011). *Innovative learning technologies*. Lviv: «SPOLOM»).
- Ковтун, О.А., Крикун, В.С. (2019). Методологія застосування технології «перевернутого навчання» (flipped Learning) у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету, 153-160* (Kovtun, O. A., Krykun, V. S. (2019). The methodology of application of the technology of «flipped Learning» in the process of training future foreign languages teachers. *Open educational e-environment of a modern university, 153-160).*
- Конопляник, Л., Мельникова, К. (2019). Використання технології «перевернутий клас» при навчанні фахової іноземної мови. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія, 2 (15), 38-45* (Konoplianyk, L., Melnykova, K. (2019). The use of «flipped classroom» technology in teaching foreign language for specific purposes. *National Aviation University Bulletin. Series: Pedagogy. Psychology, 2 (15), 38-45).*
- Кухаренко, В. М. (2016). *Теорія та практика змішаного навчання*. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ» (Kukhareno, V. M. (2016). *Theory and practice of blended learning*. Harkiv: «Miskdruk», NTU «HPI»).
- Попадюк, С. С., Скуратівська, М. О. (2017). Методологічні засади використання освітньої концепції «перевернуте навчання» у вищій школі. *Педагогічні науки, 76 (3), 149-154* (Popadiuk, S. S., Skurativska, M. O. (2017). Methodological principles of using the educational concept of «flipped learning» in higher education institutions. *Pedagogical sciences, 76 (3), 149-154).*
- П'янківська, І. В. (2016). Застосування технології «переверненого навчання» у викладанні дисципліни «Лексичний менеджмент». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 60, 52–56.* (Piankovska, I. V. (2016). The use of the technology of «flipped learning» in teaching the subject “Lexical management”. *Scientific works of the «Ostroh Academy» National University. Series “Philological”, 60, 52-56).*
- Ремізова, Е. Г. (2014). *Реализация методики смешанного обучения по модели «перевернутый класс» на уроках информатики*. Режим доступа: <http://msk.ito.edu.ru/2014/section/229/94840/> (Remizova, E. G. (2014). *The implementation of the blended learning methodology according to the “flipped classroom” model at the computer science lessons*. Retrieved from: <http://msk.ito.edu.ru/2014/section/229/94840/>).
- Рябуха, Т. В., Гостіщева, Н. О., Кулікова, Л. А., Харченко, Т. І. (2020). «Перевернуте навчання» як інноваційна технологія викладання іноземних мов у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2 (72), 100-106* (Riabukha, . V., Gostisheva, N. O., Kulikova, L. A., Kharchenko, T. I. (2020). “Flipped learning” as an innovative technology for teaching foreign languages in higher

education institution. *Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and secondary educational institutions*, 2 (72), 100-106).

- Столяренко, І. С. (2015). Особливості організації змішаного навчання у підготовці майбутніх учителів інформатики. *Інформаційні технології в освіті*, 24, 138-147 (Stoliarenko, I. S. (2015). The peculiarities of the organization of blended learning in the training of future teachers of computer science. *Information technologies in education*, 24, 138-147).
- Чоповська, Л. В. (2017). Інтеграція технології «перевернутий клас» у викладанні іноземних мов в українських ВНЗ. *Педагогічні науки*, 5, 75-78 (Chopovska, L. V. (2017). Integration of the «flipped class» technology in teaching of foreign languages in Ukrainian universities. *Pedagogical sciences*, 5, 75-78).
- Basal, A. (2012). *The Use of Flipped Classroom in Foreign Language Teaching*. Paper presented at The 3rd Black Sea ELT conference: Technology: A Bridge to Language Learning, Samsun, Turkey. Retrieved from: https://www.researchgate.net/profile/Betul_Savin/publication/257308725_Using_video-recording_method_in_listening_and_speaking_classes/links/0deec524e38242c04700000.pdf#page=8.
- Bates, S, Galloway R. (2012). *The inverted classroom in a large enrolment introductory physics course: a case study*. Retrieved from: https://www2.ph.ed.ac.uk/~rgallowa/Bates_Galloway.pdf.
- Bergmann, J, Sams, A. (2012). *Flip your classroom: reach every student in every class every day*. First Edition Printed in the United States of America.
- Bishop, J. L., Verleger, M. A. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. *120th ASEE Annual Conference & Exposition; June 23–26, 2013*. Atlanta. Washington/DC: American Society for Engineering Education. Retrieved from: <https://www.asee.org/public/conferences/20/papers/6219/view>.
- Critz, C. M. (2013). *Using the Flipped Classroom in Graduate Nursing Education*. September/October 2013, 38, 5, 210-213.
- Day, J., Foley, J. (2006). *Evaluating web lectures: A case study from HCI*. Paper presented at the Conference on Human Factors in Computing Systems, Montreal, Quebec, Canada. Retrieved from: <http://dl.acm.org/citation.cfm?doi=1125451.1125493>.
- Definition of Flipped Learning*. Retrieved from: flippedlearning.org/definition-of-flipped-learning/.
- Dudley-Evans, T. (2000). Genre Analysis: A Key to a Theory of ESP. *Iberica*, 2, 3-11. Retrieved from: <https://ru.scribd.com/document/52381309/Genre-analysis-a-key-to-a-theory-of-ESP>.
- Durak, Ü. S., Özgül, B. (2017). «Flipped learning». *Journal of Süleyman Demirel University. Institute of Social Sciences*, 26, 253-265.
- Flipped Learning Network: FLN's board members*. Aaron Sams, Jon Bergmann, Kristin Daniels, Brian Bennett, Helaine W. Marshall, Kari M. Arfstrom. Retrieved from: <http://flippedlearning.org>.
- Flipping your classroom. Learning and Innovation*. Retrieved from: <http://syded.wordpress.com/2012/09/15/top-10-dos-and-donts-when-flipping-your-classroom-edchat/>.
- Oki, Y. (2016). "Flipping a content-based ESL course: An action research report". *Hawaii Pacific University TESOL Working Paper*, 14, 62-75.

- Persky, A. M., Pollack, G. M. (2010). Transforming a large-class lecture course to a smaller-group interactive course. *American journal of pharmaceutical education*, 74 (9), 170. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2996760/>.
- Prober, C. G., Heath, C. N. (2012). Lecture halls without lectures – a proposal for medical education. *English Journal of Medicine*, 366 (18), 1657-1659. DOI: 10.1056/NEJMp1202451.
- Tolks D, Schäfer C, Raupach T. (2016). Healthcare Professions. *GMS Journal for Medical Education*, 33 (3). DOI:10.3205/zma001045.
- Walvoord, B. E. (2009). *Effective Grading: A Tool for Learning and Assessment in College*. San Francisco. CA: Jossey-Bass.

РЕЗЮМЕ

Яблоков Сергей. «Перевернутое» обучение английскому языку профессиональной направленности.

Статья посвящена проблеме внедрения инновационных педагогических технологий, а именно – особенностям использования смешанного обучения, на примере технологии «перевернутого» обучения английскому языку для специальных целей. Автор рассматривает историю создания данной технологии, анализирует точки зрения ученых и преподавателей-практиков по поводу основных дефиниций технологии. В статье определены дидактический потенциал и основные преимущества применения данной технологии. Автор предлагает сочетать технологию «перевернутого» обучения с другими современными педагогическими технологиями и приводит примеры такого объединения. В статье обозначены основные проблемы, которые необходимо решить в практике внедрения технологии «перевернутого» обучения английскому языку профессиональной направленности.

Ключевые слова: английский язык профессиональной направленности, кейс-технология, педагогическая технология, «перевернутое» обучение, смешанное обучение.

SUMMARY

Yablokov Serhii. “Flipped” learning of the English language for professional purposes.

Today it is clear for everyone that a specialist in a certain field requires a level of knowledge of a foreign language that is sufficient for his successful professional activities. This fact leads us to understanding that the process of learning English for specific purposes should be as close as possible to the real professional activity of a future specialist.

Regarding this fact, we also come to understanding that, learning English for professional purposes, it is impossible to achieve the goal of bringing students as close as possible to their future professional activity, if a foreign language is learned without a connection between subjects, without a logical connection and sequence of the material learned, without a system approach to learning and without the use of modern innovative learning technologies.

Besides, information and communication technologies have deeply penetrated into our daily lives and changed the way of life in general. Regarding the significant amount of Internet information, we can state that today the teacher is no longer the only source of knowledge. Therefore, the integration of traditional classroom and distance forms of learning (as a variant of non-formal education) in the form of “blended learning” can be regarded as a modern response to today’s challenges in reforming and improving the educational process.

That is why we have determined for the goal of our paper to study the effectiveness of the use of the “flipped learning” technology in combination with other technologies and to outline the problems that need to be addressed in the aspect of learning English for specific (professional) purposes. The author studies the history of this technology, analyzes the views

of scientists and practitioners on the basic definitions of the technology. The article identifies the didactic potential and the main advantages of using this technology. The author also proposes to combine the technology of “flipped” learning with other modern pedagogical technologies (case-study, for instance) and gives some examples of such a combination.

Key words: *“blended learning”, case-study technology, English for specific (professional) purposes, “flipped learning”, pedagogical technology.*